

Tahir ORUCOV
AMEA Folklor İnstitutu,
Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent
email: tahiroruclu@gmail.com

LENİNƏ, STALİNƏ VƏ SOVET QURUCULUĞUNA HƏSR OLUNMUŞ AŞIQ ŞEİRLƏRİ

Açar sözlər: Lenin, Stalin, Hümmət Əlizadə, Vəli Xulufu, Aşiq Əli, Aşiq Məmməd, Aşiq Bəhmən, Aşiq Talib, Aşiq Nəcəf, Aşiq Avak.

SUMMARY

ASHUG POEMS DEDICATED TO LENIN, STALIN AND SOVIET CONSTRUCTION

After the establishment of Soviet power in Russia and Azerbaijan, the main leaders of the new government began to shine. In the following years, the Soviet state propagated these leaders by all means. At that time, on the one hand, the works of Marx and Lenin were translated into Azerbaijani for the first time, and there was a serious propaganda. On the other hand, many of his poems dedicated to Lenin, Stalin, and the Soviet establishment were published in newspapers and magazines. At the same time, the Soviet system, Leninism and Stalinism were propagandized in the performances of the ashugs among the people, and previous governments were severely criticized.

In accordance with the requirements and propaganda of the time, in 1937, the book «Ashug Poems about Lenin and Stalin» was published for the first time in Baku. The book tells about Lenin, Stalin, as well as the Bolsheviks, October, various areas of the Soviet system, and so on. Poems on the subject were central. An improved version of this book was published a year later. The collector was Hummat Alizadeh, a folklorist with special merits in the collection of Azerbaijani folklore. Ashug Poems about Lenin and Stalin was in fact part of the Soviet Unions violent propaganda mechanism.

Nationalism, national identity and national thought were going through the most difficult days of the Soviet era. Under such conditions, folklore, which is the product of this thinking, also faced various dangers. Hence, the people themselves and the spiritual wealth they created were persecuted and oppressed at the same time. In the 1920s and 1930s, like many poets and writers, ashugs were accused of writing “rose”, «flowers» because they did not properly praise the new society. The article gives examples from the works of various ashugs and devotes extensive space to their analysis.

Keywords: Lenin, Stalin, Hummat Alizade, Vali Khulufu, Ashig Ali, Ashig Mammad, Ashig Bahman, Ashig Talib, Ashig Najaf, Ashig Avak.

РЕЗЮМЕ

СТИХИ АШУГОВ, ПОСВЯЩЕННЫЕ ЛЕНИНУ, СТАЛИНУ И СОВЕТСКОМУ СТРОИТЕЛЬСТВУ

После установления Советской власти в России и Азербайджане засветились главные лидеры нового правительства. В последующие годы Советское государство всячески пропагандировало этих лидеров. В то время, с одной стороны, произведения Маркса и Ленина впервые были переведены на азербайджанский язык, и шла серьезная пропаганда. С другой стороны, многие стихи, посвященные Ленину, Сталину и советскому строительству, публиковались в газетах и журналах. В то же время советская система, ленинизм и сталинизм

пропагандировались в выступлениях ашугов, а предыдущие правительства подвергались резкой критике.

В соответствии с требованиями и пропагандой времени, в 1937 году в Баку впервые была издана книга «Ашугские стихи о Ленине и Сталине». Книга посвящена Ленину, Сталину, а также большевикам, Октябрю, различным областям советской системы и так далее. Стихи на эту тему занимали центральное место. Через год вышла улучшенная версия этой книги. Составитель книги был Гуммат Ализаде, фольклорист, имеющий особые заслуги в собрании азербайджанского фольклора. Ашугские стихи о Ленине и Сталине были на самом деле частью насильственного пропагандистского механизма Советского Союза.

Национализм, национальная идентичность и национальная мысль переживали самые тяжелые дни советской эпохи. В таких условиях фольклор, являющийся продуктом такого мышления, также столкнулся с различными опасностями. Следовательно, сами люди и созданное ими духовное богатство преследовались и угнетались одновременно. В 1920-1930-е годы, как и многих поэтов и писателей, ашугов обвиняли в написании «розы», «цветов», потому что они не восхваляли новое общество должным образом. В статье приведены примеры из творчества различных ашугов и уделено большое внимание их анализу.

Ключевые слова: Ленин, Сталин, Гуммат Ализаде, Вали Хулуфлу, Ашуг Али, Ашуг Мамед, Ашуг Бахман, Ашуг Талыб, Ашуг Наджаф, Ашуг Авак.

Məsələnin qoyuluşu: Sovet hakimiyyəti dövründə Leninə, Stalinə və sovet quruculuğuna həsr olunmuş çoxsaylı şeirlər qəzet və jurnallarda kütləvi şəkildə çap edilirdi. Ona görə bu tipli şeirlər, onları yaradan səbəblər diqqətlə araşdırılmalı, hərtərəfli təhlil və tədqiq edilməlidir. Sovet dövrünə xas olan, Leninə, Stalinə və sovet quruculuğuna həsr olunmuş çoxsaylı aşıq şeirlərini müxtəlif aspektlərdən tədqiqata cəlb etmək Azərbaycan folklorşünaslığının zəruri məsələlərindəndir.

İşin məqsədi: Sovet liderləri olan Leninə, Stalinə, eləcə də bolşeviklərə, Oktyabra, sovet quruluşunun müxtəlif sahələrinə və s. mövzulara həsr olunmuş aşıq şeirləri əslində Sovet imperiyasının zorakı təbliğat mexanizminin bir parçası idi. Sovet hakimiyyəti illərində geniş yayılan belə şeirlərin Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında oynadığı rola işıq salmaq və bu sahədə ətraflı araşdırma aparmaq tədqiqatın əsas məqsədidir.

Rusiya və Azərbaycanda Sovet hakimiyyəti qurulduqan sonra, yeni hökumətin əsas liderləri parlamağa başladılar. Onları sonrakı illər ərzində Sovet dövləti bütün vasitələrlə təbliğ etməyə, hətta sakrallaşdırılmağa başladılar. Həmin dövrdə əgər bir yanda Ruhulla Axundov tərəfindən Marks və Leninin əsərləri ilk dəfə Azərbaycan dilinə çevrilib onun ciddi təbliğat gedirdisə, digər tərəfdən, Leninə, Stalinə və sovet quruculuğuna həsr olunmuş şeirlər qəzet və jurnallarda, kütləvi informasiya vasitələrində baş alıb gedirdi. Bunlarla yanaşı, xalqın içərisində olan aşıqların ifalarında sovet quruluşu, leninizm, stalinizm təbliğ olunur, Sovet hakimiyyətindən əvvəlki hökumətlər ciddi şəkildə tənqid olunurdu.

Sovet hakimiyyəti dönəmində özülü siyasi mühitdən və həyatdan gələn «partiya», «Lenin», «Stalin», «pambıq», «neft», «İliç lampaları», «kolxoz», «sov-xoz» və s. kimi dilimizə daxil olan sözlər sənətin və ədəbiyyatın inkişafına elə də ciddi təsir göstərmədi. Əksinə, insanların genetik və ənənəvi yaddaşı bütün para-

metrləri ilə ənənəyə, milli dəyərlərə sədaqət yolunu tutdu. Etnosun yaddaşında olan sənət fenomeni anlayışı birmənalı olaraq qorunub saxlandı. Qurulan Sovet sistemi ilə yeni yaranan sosialist realizm arasında üzvi bir vəhdət yaranmışdı. Başqa sözlə deyilsə: «Sosialist sistemi Anna Axmatovaya şeir yazdıraraq sosrealizmin dili ilə: «Stalin hardadır, orda azadlıq var!» («Qde Stalin, tam svoboda!») – dedirdirdi, Mixail Bulqakova Koba haqqında pyes yazdırırdı.» (1, 3)

Dövrün tələblərinə və təbliğatına uyğun olaraq, 1937-ci ildə Bakıda ilk dəfə «Lenin və Stalin haqqında aşıq şeirləri» kitabı nəşr edildi. Kitabda Leninə, Stalinə, bolşeviklərə, Oktyabra, sovet quruluşunun müxtəlif sahələrinə və s. mövzulara həsr olunmuş şeirlər əsas yer tuturdu. Bu kitabın bir il sonra daha da təkmilləşdirilmiş variantı da çap olundu. Toplonu hazırlayan Azərbaycan folklorunun toplanmasında xüsusi xidmətləri olan folklorşünas Hümət Əlizadə idi. «Lenin və Stalin haqqında aşıq şeirləri» kitabı əslində Sovet imperiyasının zorakı təbliğat mexanizminin bir parçası idi.

«Lenin və Stalin haqqında aşıq şeirləri» kitabının ön sözündə yazılırdı: «Azərbaycanda sosialist revolyusiyasından sonra aşıqlar öz mahnılarında çarizmin yıxılmasından, zülmün və istismarın aradan qaldırılmasından danışır, hər cür xalq düşmənlərini, alçaq trotskistləri, nasional-uqlonistləri, müsəvatçıları, menşevikləri, daşnaqları ifşa edir, xalqların dostluğunu, sosializm quruluşunun müvəffəqiyyətlərini, kolxozlarımızın, sovet xalqının nəşəli və varlı həyatını tərənnüm edirlər». (2, 3)

Bu bərdə Azad Yaşar maraqlı bir fikir işlətməmişdi: «Həmin şeirlər əsla Azərbaycan aşıq sənətini qınamaq üçün deyil, sadəcə, tariximizdəki acınacaqlı bir dönmənin aşıq şerini nə hala gətirdiyini göstərmək üçündür. Sovet vaxtı bizim aşıqlar Stalinin kitəlinə oxşar paltarlar geyinib xarici qonaqların, Moskvadan gələn qonaqların qarşısına çıxıb sırf ideoloji, dövrü mədh edən şeirlər oxuyurdular... Aşıq ədəbiyyatını məhv eləyən əsas məqamlardan biri bu şeirlərdir». (4; 9)

«Lenin və Stalin haqqında aşıq şeirləri» kitabında Oktyabr İnkilabına (Oktyabr çevrilişinə-T.O.) və Leninə ithaf olunmuş nümunələrə diqqət yetirək:

Əzizinəm, qəm getdi,
Ələm getdi, qəm getdi,
Oktyabr ayında,
Ellər murada yetdi. (2)

Digər bir şeirdə belə deyilirdi:

Leninin şüarın etməyə elan:
Olmasın heç dava, tökülməsin qan,
Qurmağa dünyada bir adil divan,
Dara çəkən bəyi, xanı gəlirmi? (2)

Nümunələrdən də görüldüyü kimi, V.İ. Leninin qurduğu «adil divan»ın mahiyyətində və məzmununda bəyləri, xanları qırmaq, onları dara çəkmək dayanırdı. Əslində sovet hökumətinin – totalitar rejimin dar ağacından bəylər və xanlarla yanaşı, eləcə də milli düşüncə sahibləri də asılırdı. Millilik, milli mənlik və milli dü-

şüncə çarmıxa çəkiləndə isə, bu düşüncənin məhsulu olan folklor da müxtəlif təhdidlərlə üzləşirdi. Deməli, xalqın özü və onun yaratdığı mənəvi sərvət də eyni anda təqib və təzyiqlərə məruz qalırdı. 1920-1930-cu illərdə bir çox şair və yazıçılar kimi aşığılar da yeni cəmiyyəti lazımınca mədh etmədiklərinə görə «güldən», «çiçəkdən» yazmaqda ittiham edilirdi.

Əlbəttə, bu dövrün tələbi idi və bu qəlibdən qırağa çıxanları bolşeviklər amansızcasına cəzalandırırdılar. Məsələn, Azərbaycan folklorunun toplanması və çapı sahəsində unikal xidmətlər göstərmiş və sonda üzərinə bolşeviklər tərəfindən «at oğurluğu» yıxılaraq həyatına ürəyi partladılmaqla son verilmiş H. Əlizadə (1909-1941) belə folklorşünas alimlərdən biri idi. H. Əlizadə yaşadığı dövrün inqilabi əhvali-ruhiyyəsinin təsiri altında 1929-cu ildə öz toplanmasında çapdan çıxmış ikicildlik «Azərbaycan aşığılar» kitabının birinci cildinin iki səhifəlik müqəddiməsində belə yazırdı: «Böyük kütlənin malı və bədii məhsulu olan ağız ədəbiyyatı – «el ədəbiyyatı» da mühitindən az, ya çox aldığı təsir nəticəsində dəyişmək və müxtəlif cəhətlər göstərmək məcburiyyətində qalır və ruhuna və məfkurəsinə ən yaxın olanları daha tez, daha geniş surətdə əks etdirir.» (5, 4)

Əsasən, Göyçə, Tovuz və Qazax aşığılarının yaradıcılıq nümunələrindən ibarət olan «Lenin və Stalin haqqında aşığı şeirləri» kitabında Müsavat hökuməti tənqid olunur, yeni yaranan Sovet hökuməti tərənnüm edilirdi. Məsələn, Qazaxdan olan Aşığı Əli «Lenin» şeirində «Müsavat»ı belə «ifşa» edirdi:

Müsavat, menşevik, daşnaq,
Axıldı selə, Lenin!
Soruşdu məzlumların,
Halın gülə-gülə Lenin!

Göyçənin Ağbulaq kəndindən olan Şair Kazım isə müsavatçıların ölkədən mühacirət etməsinə ironiya ilə yanaşaraq belə yazırdı:

Müsavatın halın deyim:
Çox yana-yana getdilər.
Ayaq alıb üz tutdular
Çöl, biyabana getdilər.

Yaponiyaya, İtaliyaya,
Firəngistana getdilər.
Mən ki yanında deyildim,
Bəlkə, İrana getdilər.
Hamısını qər q elədi

Dərya, ümmana, yoldaşlar! (2, 49)

Kəlbəcərin Çərli kəndindən olan Aşığı Məmməd isə müsavatçıları, keçmiş xanları xain hesab edirdi:

Getdi kulak, kontur, müsavat tamam,
Məhv oldu xainlər, gəldi xoş əyyam.

Verildi xalqlara bu gözəl məqam,
Stalinçi novcavanlar yaşasın! (2,51)

Göyçə mahalının Nərimanlı kəndindən olan Aşığı Bəhmən isə tarixə müraciət edir, şeirində I Dünya müharibəsindən, rus çarı Nikolayın taxtından danışıq, eyni zamanda isə müsavatçıları tənqid edərək belə yazırdı:

Min doqquz yüz on dördə,
Oldu cahan müharibəsi.
On beşdə, on altıda,
Çəkildi qovğanın bəhsi.
Min doqquz yüz on yeddədə,
Ucaldı Sovetin səsi.
Nikolay taxtdan salındı,
Kəsildi bəy, xan nəfəsi.
Müsavat, daşnak, menşevik,
Hər cürə düşmanı gördük. (5)

Şeyda Əziz adlı aşığı isə «Stalin» şeirində Stalinin müsavatçıları əzməsindən belə bəhs edir:

Qoç kimi meydanda mərdana durdun,
Daşnaq, müsavata zərbələr vurdun.
Çalışdın axırda xoş həyat qurdun,
Məhv elədin kəc düşmanı, Stalin!
Bahar etdin zimitanı, Stalin! (2)

Göyçəli Aşığı Məmməd də öz növbəsində Müsavat və eyni zamanda daşnaq və menşeviklərin dönəmini zillət kimi qeyd edir:

Ay yoldaşlar, qulaq asın,
Sizə hekayət danışım.
İstibdaddan, Nikolaydan,
Acı şikayət danışım.
Müsavatdan, menşevikdən,
Daşnaqdan zillət danışım.
Gözümüzzlə od götürdük,
Batmışdı millət danışım.
İndi azadə yaşarıq,
Hökmü ədalət danışım. (5)

Təbii ki, o dövr aşığı şeirində əsas məsələ keçmişin tənqidindən daha çox yeniliyin təbliğ olunması idi. Yenilik isə, aydındır ki, Leninlə başlayırdı. Ona görə də aşığılarımız Leninin körpəliyindən tutmuş, inqilabçılıqna qədər olan dönəmə də şeir həsr ediblər. Məsələn, İrəvandan Muxtar Babaoğlunun «Lenin» şeirinə nəzər salaq:

Anan səni təvəllüdə varanda,
Gün kimi aləmə doğan sən oldun!

Qız-gəlinlər xoş laylanı çalanda,
Xumarlanıb şirin yatan sən oldun!

Arvadlara öz haqqını öyrədən,
İşçilərə, kəndlilərə bildirən,
Rəhbər olub yollarını göstərən,
Doğru yolu doğru tutan sən oldun! (2)

Qazaxdan Aşıq Əlinin bir şeirində isə Lenin belə mədh edilir:

...Mat qalırım mahaldakı,
Qurhaqura, hayhahaya.
Gəmilər deryada üzür,
Motorlar salınır çaya.
Elektrik lampa yanır,
Şöləsi bənzəyir aya.
Ayroplanlar qanad açıb,
Uçurlar ərşi-səməyə.
Tor qurub tərhanların,
Düşmənlərə, sara, Lenin! (2)

Leninə həsr olunmuş şeirlərlə yanaşı, o dövr aşıqlarımızın ən əsas fəaliyyət sahəsi Stalinlə bağlı idi. Aşıqlar zamanla öz geyimlərini, bığlarını da Stalinə oxşatmış, onu vəsf etməkdən doymamışlar. Məsələn, Göyçənin Ağkilsə kəndindən olan Aşıq Nəcəf Stalinə həsr etdiyi şeirlərinin birində iddia edir ki, Stalin qadınlara hüquq bəxş edib:

Lenin bayrağını göyə qaldıran,
Məzlumları cəlladlardan saldıran.
Arvadlara hüququnu aldırən,
Eyləyən dərdinə çara sən oldun!

Qərbi Azərbaycanın Dilican mahalının Göyərçinli kəndindən olan Hüseyn Sani isə şeirində Stalin konstitusiyasından belə söz açır:

Yaratdın Konstitusiyə,
Millətləri yad eylədin.
Bu zəhmətkeş xalqımızın,
Ürəyini şad eylədin.
Zülmkara zərbə çaldın,
Dağıtdın, bərbad eylədin. (2)

Göyçəli Aşıq Talib isə Almaniya və Yaponiyanın Stalin qarşısında qorxudan titrədiyini deyir:

Düşmənlərdən qisasını alıbsan,
Qəvvas kimi dəryalara dalıbsan.
Siyasətdə min qorxuya salıbsan,
Germaniyanı, Yaponiyanı, Stalin!

Sovet rejimi aşıqları sovet təbliğatına belə alət edirdi. Bu aşıq şeirlərini toplayan müəllif açıq şəkildə yazırdı: "Azərbaycan aşıq poeziyası son zamanlarda tamamilə yenilənmiş, siyasi bir poeziyaya çevrilmişdir. Aşıq bir şair, artist olmaqla bərabər, eyni zamanda bir siyasi agitator, propaqandandist və sovet patriotudur. O, sovet vətəninə sevir və sevdilir. Aşıqların səsində xalq düşmənlərinə qarşı tükənməz bir nifrət və qəzəb vardır".(2)

Bolşeviklərə həsr olunmuş "Şura tərifnaməsi" adlı başqa bir şeirdə Aşıq Avak belə yazırdı:

Gündoğandan bir gün doğdu,
Xoş gəlbdir bolşeviklər!
Ev yıxanın evin yıxdı,
Xoş gəlbdir bolşeviklər.

Uzaqdan hər yerə gedər xəbəri,
Düşdü Cardaxlıya səfəri.
Nə əcəb görduk xanəndə Cabbarı,
Xoş gəlbdir bolşeviklər. (7, 40-41)

Aşıq Nəcəfin yaradıcılığında ictimai-siyasi ruhlu şeirlər xüsusi yer tutur. Azərbaycanda Sovet hakimiyyətinin qurulmasını Aşıq Nəcəf belə təsvir edirdi:

Şükür, gəldi fəhlə-kəndli zamanı,
İndən belə xoş sürərik dövrünü.
Nəcəf, mərifətlə dolan dünyanı,
Sən ol xalqın mehribanı, həmişə!

Aşıq Nəcəf XI Qızıl Ordunun Bakıya gəlməsini də belə tərənnüm etmişdir:
Sovet ölkəsinin fəxri, dayağı,
Qüvvəsi çox, özü gənc, Qızıl Ordu!
Sənə bata bilməz bir xain, yağı,
Bayrağın hər yerdə sanc, Qızıl Ordu!(6, 49)

Sosializm quruculuğunun ilk illərində Aşıq Nəcəf Kommunist Partiyasını belə təqdim etmişdir:

Şöhrətin dayansın günəşlə qoşa,
Şanlı sosializm yetişsin başa.
Tarixlər boyunca səni yüz yaşa,
Nəcəf çıxıb xoş bahara, partiya!(6, 51)

V.İ.Lenin obrazı da Aşıq Nəcəfin yaradıcılığında öz bədii əksini tapmışdır. Leninə həsr olunmuş "Sən oldun" şeirində Aşıq Nəcəf Leninin məzlum xalqları azadlığa çıxarmasından, qadınlara hüquq verməsindən söhbət açır:

Lenin! Al bayrağı göyə qaldıran,
Məzlumları cəlladlardan saldıran,
Qadınlara hüququnu aldırən,
Eyləyən dərdinə çarə, sən oldun! (8, 420)

Kollektivləşmə dövründə kolxoz quruluşuna ilkin səs verənlərdən, kolxoza birinci yazılanlardan biri də Aşıq Nəcəf olmuşdur. O illərdə kənd şurasının sədri vəzifəsinə irəli çəkilən aşıq bu məsələləri geniş xalq kütləsinə belə çatdırmışdır:

Hazır olun, a yoldaşlar, işləri aşkar eləyək,
Qoçunun, qolçomağın, dünyasını dar eləyək.
Xainlərin, xulqanların dərdini hazır eləyək,
Məhv edək mollaları, ellərdən kənar eləyək. (6, 10)

Aşıq Nəcəf yeni həyatı özü duyduğu şəkildə təsvir etmiş, qüvvətli təzad yaratmışdır. “Yoldaşlar” rədifli qoşması bu cəhətdən çox xarakterikdir:

Nikolay taxtında divan vaxtında,
Zülm elərdi çox insana, yoldaşlar!
O zaman ki, şura bərqərar oldu,
İşıq saldı bu cahana, yoldaşlar!
Kolxoz üçün xoş binalar tikilir,
Qəlbi xainlərin qəddi bükülür.
Ağ evlərə elektrik çəkilir,
Dünya dönüb çıraqbana, yoldaşlar! (6, 11)

Aşıq Nəcəf cavanların hər qələbəsinin başında Lenin ideyalarının, Lenin bayrağının durduğunu qeyd edir, dahi rəhbəri onların ustadı hesab edirdi:

Yoldaşlar! Cavanların,
Lenindi ustadı, bilin!
Günbəgün sayı artır,
Gözəldi əsası, bilin!
Artırır texnikanı,
Çəkir yarış bəhsi, bilin! (8, 425)

II Dünya müharibəsi 1945-ci ildə qurtardı və qələbə çalındı. Aşıq Nəcəf “Partiya” rədifli divanında bu hünərdən belə bəhs edir:

Qoca Şərqə günəş doğdu,
Dahi Lenin mayakdı.
Birləşib fəhlə-kəndli,
Bir-birinə dayaqdı.
Qüdrətli Qızıl Ordumuz,
Sərhədlərdə sayıxdı.
Fəşistlərə ağır zərbə,
Vurdu bizim partiya.(8, 429)

Leninə, Stalinə və sovet quruculuğuna həsr edilmiş şeirlərlə zəngin olan “Lenin və Stalin haqqında aşıq şeirləri” kitabı ilə, təxminən, eyni vaxtda məramı cəhətdən elə bu qəbildən olan, ancaq məqsədi ant-din, anti-İslam olan başqa bir kitab-“Din və mövhumat əleyhinə el şeirləri” adlı digər bir kitab da nəşr olundu. (3)

İşin elmi nəticəsi: Araşdırmada Sovet dövrünə xas olan Leninə, Stalinə və sovet quruculuğuna həsr olunmuş çoxsaylı aşıq şeirlərini müxtəlif aspektlərdən

təhlili öz əksini tapmışdır. Tədqiqatda bu sahədə mühüm rolunu alan ayrı-ayrı aşıqların və folklorşünas-alimlərdən, Hümmət Əlizadənin, Vəli Xulufunun gördüyü işlər də diqqətə çatdırılmışdır.

İşin elmi yeniliyi: Tədqiqatın əsas elmi yeniliyi onun mövzu orijinallığı ilə müəyyən edilir. Məqalədə Leninə, Stalinə, eləcə də bolşeviklərə, sovet quruluşunun müxtəlif sahələrinə və s. mövzulara həsr edilən şeirlərin Azərbaycanın ictimai-siyasi həyatında, Azərbaycan folklorşünaslığında və aşıq yaradıcılığında yeri ətraflı şəkildə öyrənilərək tədqiqata cəlb edilmişdir.

İşin təbii əhəmiyyəti: Məqalə Sovet hakimiyyəti dövründə Leninə, Stalinə və sovet quruculuğuna həsr olunmuş çoxsaylı şeirlərinin əhatə dairəsini öyrənmək və müəyyənləşdirmək istiqamətində mühüm elmi əhəmiyyətə malikdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Elcin. Ədəbiyyat və zaman. Sosrealizm bizə nə verdi? “Ədəbiyyat” qəzeti, 22 oktyabr, 2010, səh. 3.
2. Lenin və Stalin haqqında aşıq şeirləri. /Hazırlayan H. Əlizadə. Bakı: Azərənşr, 1937, 112 səh.
3. Din və mövhumat əleyhinə el şeirləri /Hazırlayan H.Əlizadə Bakı: Azərənşr, 1937, 119 səh.
4. <http://goyce.az/news.php?id=1072>
5. Azərbaycan aşıqları, I cild, /Hazırlayan H.Əlizadə. Bakı: Azərənşr, 1929. 176 səh.
6. Əlimərdanlı aşıq Nəcəf. “Şeirlər”, Bakı: Gənclik, 1979, 130 səh.
7. Xulufu V. El aşıqları, Transliterasiya edənələr və çapa hazırlayanlar: Rza Xəlilov, Afaq Xürrəmçızı. Bakı: Elm və təhsil, 2013. 92 səh.
8. Çobanoğlu A. Ömrün etməyəcək vəfa dedilər. (şeirlər, elmi və elmi-publisistik yazılar). Bakı: Elm və təhsil, 2014, 448 səh.
9. <https://dilqemehmed.wordpress.com/2014/04/28/>

